

Vídeňské České centrum dnes

aneb rozhovor s jeho současným ředitelem dr. Mojmírem Jeřábekem. Vedení této instituce mu usnadňují jeho dlouholeté cenné zkušenosti manažerské i kulturní (manažer PR Brněnských veletrhů a výstav, vedoucí odboru zahraničních vztahů Magistrátu města Brna, kulturní rada na velvyslanectví ČR v Bonnu). I když doba konání rozhovoru ale vůbec neodpovídala „...překrásnému měsíci máji...“, neboť venku pršelo, jen se lilo, v pracovně pana ředitele panovala při šálku kávy příjemná atmosféra.

Od nástupu do funkce ředitele Českého centra ve Vídni uplynuly téměř dva roky. Kdy přesně jste byl do funkce uveden?

Dr. M. Jeřábek: V létě 2017 jsem byl tehdejším odcházejícím velvyslancem Ing. Sechterem představen. Ale téměř půl roku se ještě táhla taková nějaká odysea, než jsem do Vídně mohl skutečně nastoupit. Oficiálně jsem byl do této funkce jmenován 4. ledna 2018.

Jakým konceptem jste přesvědčil příslušná místa, že jste byl pověřen touto funkcí? Bylo to už dříve Vaše přání působit v instituci České centrum?

Dr. M. Jeřábek: Ne, takový „nápad“ jsem vlastně až do roku 2016 vůbec neměl, že bych se zajímal o působení v nějakém Českém centru. V oblasti kultury jsem vlastně působil celých třicet let od ukončení svých studií, o možnosti působení v nějakém Českém centru jsem přemýšlel asi v tom smyslu, že by se mi to líbilo, ale nikdy jsem pro tuto věc nic neudělal. V roce 2016, když tehdejší primátor města Brna Petr Vokřál dostal v Mnichově ocenění, které se vztahovalo k Roku smíření 2015 – Sudetští Němci, sociální demokraté, mluvil jsem s tehdejším ředitelem ČC v Mnichově, ten mě informoval o tom, že bude výběrové řízení na obsazení místa ředitele ČC ve Vídni. Napadlo mě, že bych se mohl přihlásit. Podařilo se to, výběrové řízení jsem vyhrál s konceptem, který se opíral hodně o moje dosavadní zkušenosti, o moji dlouholetou partnerskou spolupráci města Brna s Vídní. Rozvinul jsem ideu posunu ČC Vídeň většímu otevření na prezentaci skutečně toho nejlepšího, co ČR nabízí nejen v oblasti umění, ale i jak se má prezentovat vůbec navenek, předložil jsem návrh užší spolupráce s dalšími agenturami – Czech Tourism, Czech Trade, Czech Invest.

Úspěšné vedení takové instituce vyžaduje schopnosti nejen manažer-

ské, ale i rozsáhlou kulturní orientaci. Co jste vystudoval?

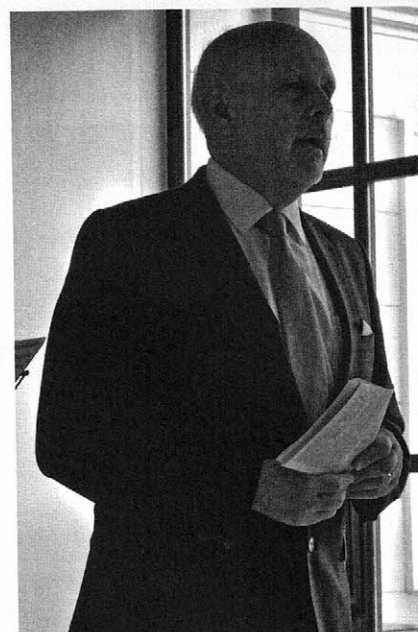
Dr. M. Jeřábek: Vystudoval jsem bohemistiku a germanistiku na univerzitě v Brně, bylo to studium pedagogické – učitelství pro 2. stupeň (střední školy). Čistě odborné studium těchto oborů existovalo také, ale prakticky ti studující, kteří zvolili formu učitelství, byli na tom „lépe“, protože měli navíc pedagogické vzdělání, neboť vlastní studium oboru bylo pro oba směry stejné.

Kde jste se poprvé uplatnil jako čerstvý absolvent?

Dr. M. Jeřábek: Já jsem vlastně nikdy neučil, v době mého absolutoria nebylo lehké získat místo na škole. V této situaci jsem uvítal, že můj otec se znal se šéfredaktorem brněnské *Lidové demokracie* a tento z přátelského vztahu k mému otci, který byl univerzitním profesorem pro literaturu, „vytvořil“ místo redaktora ve sportu v deníku *Lidová demokracie*. A to bylo pro mě štěstí. Ke sportu jsem měl velmi blízký vztah, od mých deseti let mě otec začal brávat na hokejové zápasy brněnské Komety a na fotbalové zápasy Zbrojovky Brno. Toto místo bylo pro mě velikým štěstím, neboť redakce byla jediná, kde se relativně dalo nepoliticky působit. Tam jsem byl dva roky.

Co bylo předmětem Vaší práce jako sportovního redaktora? Musel jste chodit na zápasy? Využil jste zde také své jazykové znalosti němčiny? Nakolik Vás tato činnost sportovního novináře bavila?

Dr. M. Jeřábek: Brněnská *Lidová demokracie* byla vlastně pobočka stejnojmenného deníku v Praze, kde byla hlavní redakce. V brněnské pobočce *Lidové demokracie* pracovalo minimálně třicet lidí, ve sportu jsme byli tři nebo čtyři. Vlastně jsme pražské redakci dodávali podklady z brněnských utkání, já osobně jsem měl na starosti fotbal. Jako dítě jsem fotbal

Dr. Mojmír Jeřábek v zastoupení české velvyslankyně vítá publikum na klubovém Májovém koncertu na českém velvyslanectví ve Vídni

hrával, takže tuto problematiku jsem znal z praxe. Jazykové znalosti němčiny jsem zde skutečně využil, věnoval jsem se alpskému lyžování. Díky tomu, že v Brně bylo možno přijímat signál rakouské televize, sledoval jsem přímé přenosy ORF a z těchto přenosů jsem vytvořil zpravodajství. Být sportovním novinářem mě velmi bavilo.

Uvedl jste, že ve sportovní redakci deníku *Lidová demokracie* jste působil dva roky. Co následovalo poté?

Dr. M. Jeřábek: Zřejmě jsem byl v deníku *Lidové demokracie* úspěšný, protože si mě všimli v největších brněnských novinách *Brněnský večerník*. Ačkoliv formálně tyto noviny patřily pod Městský výbor KSČ, byly to nejsvobodnější a také nebulvárnější noviny v republice. Obrovskou výhodou těchto novin bylo to, že vycházely večer, čili zachycovaly oproti ostatním médiím, tehdy samozřejmě neexistoval internet, neaktuálnější dění. V *Brněnském večerníku* jsem pokračoval ve sportovní redakci, teprve těsně před revolucí jsem v tomto deníku přešel do redakce kultury.

V těchto novinách jste tedy zažil sametovou revoluci v roce 1989, tedy jste z první ruky viděl, jak na události započaté v Praze reagovalo Brno, jak reagovala kulturní scéna.

Dr. M. Jeřábek: Tehdy bylo Brno s Prahou velmi úzce propojené, neboť to byla divadelní revoluce. To, že byli studenti v Praze surově zmláceni, mimochodem dodnes je nejasné, proč k tomu došlo, připomínalo to rok 1938 s Janem Opletalem, vše vypadá na hru StB (Státní bezpečnost), ale nic se nedokázalo. V sobotu zareagovala brněnská divadla, u toho už byl Petr Oslzly. Divadlo na provázku bylo tehdy v Praze, ale ihned se vrátilo zpátky, připojilo se a začalo pracovat na stávkách. Brno tedy bylo v tomto směru paralelní s Prahou. V pondělí byla první velká protirežimní demonstrace na náměstí Svobody, tam jsme s mojí ženou byli. Samozřejmě, že v čele těchto demonstrací stáli umělci. Situace nebyla jasná pro nikoho, nikdo nevěděl, jak to dopadne. Policie, uniformovaná i tajná, byla všude. Přesto, že náměstí uzavřela, bylo zde plno. V dalších dnech čekaly pluky milicionářů nedaleko od náměstí, ti byli po zuby ozbrojeni, mohlo to skončit masakrem. Bylo to boží řízení, že soudruzi v Praze byli neschopni ihned reagovat, chyběla jim podpora ze SSSR. Po několika dnech už bylo jasné, že sametová revoluce je úspěšná. Demonstrace byly stále početnější, vystupovaly na nich známé osobnosti, např. Jaroslav Šabata, následovalo osvobození Petra Cibulky z vězení. Jedním z řečníků byl i jistý pan Miloš Zeman, který mluvil velmi zajímavě o tom, kam jsme to dopracovali v oblasti vzdělání, ekonomiky a všeho ostatního. Tak to vypadalo v listopadu 1989 v Brně.

Objevily se už při těchto demonstracích hlasy, které poukazovaly na osoby, jež doposud vytvářely dusnou atmosféru v kulturních institucích?

Dr. M. Jeřábek: To si neuvědomuji, mohu uvést jenom příklad z naší redakce. Naše šéfredaktorka byla dosazena do místa stranou, tedy KSČ. Bylo evidentní, že je tato pozice nad její síly. Po 17. listopadu se tato naše šéfka stáhla do své kanceláře a psala v totalitním duchu své články, zatímco celá redakce, až na nějaké dvě výjimky – nohsledů, kteří nějak brzy zmizeli –, se postavila za sametovou revoluci. Legrační bylo, že noviny ještě několik článků šéfredaktorky „strana bez novin a noviny bez strany, tedy Komunistické strany, to nemůže být“, otiskly.

Spojitosť s kulturní funkcí v redakci Vás po revoluci krátce odvedla i do zahraničí.

Dr. M. Jeřábek: Ano, byl jsem v letech 1996-97 ve funkci kulturního rady Velvyslanectví ČR v Bonnu. Vyžádal si mě tehdejší velvyslanec dr. Jiří Gruša.

Kolik se v devadesátých letech průměrně konalo veletrhů a výstav v instituci Brněnské veletrhy a výstavy, kde jste po návratu z Bonnu také jistou dobu působil? Lze předpokládat, že jste ve funkci manažer PR Brněnské veletrhy a výstavy také vyjížděl do zahraničí.

Dr. M. Jeřábek: Tato instituce „běží“ už dnes šedesát let, navázala vlastně na výstavu Soudobé československé kultury v roce 1928, ale vycházela i z veletržních a tržních aktivit předchozích let, neboť Brno bylo průmyslové a obchodní město. Po revoluci došlo k obrovskému rozmachu, kdy se vlastně z toho hlavního strojírenského veletrhu vyčlenily další specializace a vzniklo dalších čtyřicet odborných veletrhů, což se doposud nezměnilo. Zažil jsem zde ale zásadní přerod, a to byl převod organizace státní na soukromou, resp. soukromo-veřejnou, příchod nového majitele Messe Düsseldorf, jedné z nejvýznamnějších veletržních správ na světě. Nový majitel získal tuto soukromo-veřejnou správu tím, že nabídl zajímavý model fungování s městem Brno. Do zahraničí jsem zde vyjížděl, a to do Düsseldorfu, kde jsme se vzájemně učili komunikovat.

Jak jste jazykově vybaven kromě němčiny?

Dr. M. Jeřábek: V mládí jsem se učil samozřejmě ruštinu, potom angličtinu.

Po nástupu do funkce ředitele Českého centra jste se zapojil do akcí, připomínajících jubilea s „osmičkou“ – 1918, 1938, 1968.

Dr. M. Jeřábek: Akce byly společné s Velvyslanectvím ČR, České centrum je kulturní oddělení velvyslanectví, hlavní akcí bylo připomenutí roku 1968, což jsme s paní velvyslankyní považovali za nejdůležitější. Tento nejrozsáhlejší pořad se uskutečnil na vídeňské radnici a byl koncipován jako poděkování Vídni za přijetí československých emigrantů v roce 1968, současně jako rozloučení se

starostou města Vídeň Dr. Michaellem Häuplem. Osobně jsem se na této oslavě podílel tím, že jsem připravil s Českou televizí Brno filmový materiál o okupaci Brna, který byl při oslavě promítnut, a tak se vlastně dostal do světa. Česká centra jako taková měla vlastní projekty – výstavy k rokům 1918 a 1968.

Co připravujete k výročí roku 1989?

Dr. M. Jeřábek: Situace je podobná, tzn. Česká centra připravují výstavu, která „chodí“ po světě. Ve Vídni bude prezentovaná u příležitosti recepce ke státnímu svátku v říjnu na velvyslanectví ČR. Velvyslanectví potom společně s námi chystá na 7. listopad vzpomínkové shromáždění k 30. výročí pádu železné opony, bude to politická záležitost, hlavním řečníkem bude prof. Jiří Kriváň, známá osobnost, psal velice chytře o Jiřím Grušovi a Milanu Kunderovi. Spolupořadatelem je rovněž instituce IWM, která má na oslavu přislíbenou účast prezidentky Slovenské republiky Mgr. Zuzany Čaputové. V případě účasti paní prezidentky se bude akce konat v prostorách institutu, jinak na půdě Velvyslanectví ČR v Rakousku.

Kolik má ČC v současné době podporujících institucí a partnerů? Kolik máte spolupracovníků?

Dr. M. Jeřábek: Podporujících institucí máme zhruba dvě desítky, počet partnerů je dán jednotlivými akcemi. Na plný pracovní úvazek jsem zde já a moje zástupkyně paní Michaela Durmau. Mám k dispozici ještě jedno místo na programového pracovníka, ale to místo dělíme na dva kolegy. Jednou osobou je Anežka Jaburková, což je shodou okolností vnučka Jiřího Gruši, vystudovala zde a léta zde žije, druhou osobou je Michael Černoch, syn českých emigrantů z Německa, který studuje zde ve Vídni. Přizvali jsme ho ke spolupráci, protože je dobré mít v týmu nějakého rodilého mluvčího (němčina). Se slovenskou ambasádou se dělíme o naše řídiče a údržbáře a technickou duši našeho centra Dušana Horovského. Chod Českého centra by nebyl možný bez obsazení recepce. To se nám naštěstí stále daří obsazovat studentkami z českých a moravských univerzit, které v rámci programu Erasmus vyjíždějí do zahraničí – mění se po několika měsících.

Brno jste ale zcela neopustil. Vaše činnost je spojena s koordinací vydávání díla spisovatele Jiřího Gruši.

Dr. M. Jeřábek: Po předčasné smrti spisovatele Jiřího Gruši v roce 2011 se jeho manželka rozhodla vydat jeho literární dílo, a to v němčině i češtině, neboť zasahuje obě kulturní oblasti. Pro vydání díla v němčině našla paní Sabine Gruša nakladatele v Rakousku. Vydání české řady jsem měl na starosti já, chybí ještě několik svazků. Německá řada, celkem jedenáct svazků, je již uzavřena. To je také jeden z velikých projektů, z kterého mám radost, který se daří a stále ještě běží.

Druhý projekt souvisí také s Rakouskem, a to se spisovatelem Pavlem Kohoutem, který když se z Vídně vracel natrvalo do Prahy, nechtěl s sebou vláčet svůj obrovský archiv. Chtěl ho prodat, nenašel však v Praze odezvu. Domluvil se v Brně s Moravským zemským muzeem, které nabídlo, že tento archiv postupně odkoupí. Považuji od Pavla Kohouta za velmi promyšlené jeho sdělení, že by nechtěl, aby byl jenom on se svým archívem v Brně zastoupený. Tehdy jsme se s primátorem města Romanem Onderkou a Pavlem Kohoutem obrátili na nejvýznamnější exilové spisovatele či spisovatele disentu, zda by se nechtěli k této aktivitě připojit. Odpově-

děli prakticky všichni, do Brna předali své archivy např. Otta Filip, Jiří Gruša, Milan Uhde, Jan Trefulka, Jan Skácel, vedle spisovatelů i historikové, např. Jan Tesař. V Brně lze tedy v tomto speciálním oddělení Moravského zemského muzea bádát o české exilové literatuře.

Jakou knihu máte v současné době rozečtenou?

Dr. M. Jeřábek: Mám jich asi šest rozečtených. Dělal jsem diplomovou práci o Franzi Kafkovi, znovu mě začal zajímat, když jsem přišel do Vídně a začal spolupracovat s Österreichische Gesellschaft f. Literatur – ta má sídlo o pár domů dál od Českého centra. A spravuje Muzeum F. Kafky u Klosterneuburgu. Nejvýznamnější kafeolog Reiner Stach vydal po dvaceti letech čtvrtý svazek biografie F. Kafky s názvem *Kafka von Tag zu Tag*, toto dílo mám právě rozečteno.

Které divadelní představení ve Vídni, v Rakousku Vás zaujalo?

Dr. M. Jeřábek: Velmi mne zaujala režie Dušana Pařízka ve Volkstheateru hry F. Grillparzera *König Ottokars Glück und Ende*, zestručněná se sedmi postavami, které jsou různých národností. Ottokar je český král, režisér Pařízek ho obsadil českým hercem

Karlem Dobrým z Prahy, hlavu Habsburků, kteří byli Švýcaři, hraje Švýcar, druhou manželku Ottokara hraje provinční Maďarka. Toto obsazení otevírá prostor pro geniální možnosti hry s jazykem, což je zde dokonale vystiženo. Tedy skvělá režie, skvělá hra.

Co bude největším lákadlem Českého centra v roce 2020?

Dr. M. Jeřábek: Myslím, že hned na počátku roku to bude výstava Kateřiny Šedé, je to výtvarnice z Brna, ale pojem evropský, ne-li světový, působí dosti často v Rakousku, je autorkou kulturně-sociálních projektů. Je to výtvarnice, která měla samostatné výstavy v Londýně, New Yorku.

Jak relaxujete? Co dělá pan ředitel Jeřábek, když nic nedělá? Čeká Vás pasivní, nebo aktivní dovolená?

Dr. M. Jeřábek: Mám bohužel málo času na to, co jsem si představoval, že budu ve volném čase dělat. Myslím si, že budu mnohem intenzivněji navštěvovat zdejší výstavy, chodím po stopách lidí, kteří mě zajímají – např. Adolf Loos. Dovolená bude určitě aktivní – doma na zahradě a u bazénu.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Muzeum Portheimka představuje sklářské výtvarníky několika generací

Tvorbu jedenácti současných sklářských umělců, designérů a designérských studií, kteří působí v Česku, představuje výstava *Svěží barvy*. Práci zúčastněných umělců spojuje podle kurátora Jaroslava Polaneckého zaujetí barvami, neortodoxní přístup ke sklářské tvorbě a originalita.

Mezigenerační výstava ukazuje různé výtvarné koncepty a technické postupy. Vedle renomovaných uměleckých či designérských osobností a studií se představují mladí absolventi a studenti sklářských oborů českých vysokých škol. Vystavují Jakub Berdych starší, Bystro Design, Irena Czepcová, Ilona Dragoeva, Lukáš Jabůrek, František Jungvirt, Jitka Kamencová Skuhravá, studio LLEV, Petr Stacho, Marcela Šilhánová a David Valner.

Kurátor vybral díla vzniklá v hutních provozech, vytvořená prastarými technikami foukání skla a jeho následné rafinace v podobě klasických technik broušení, rytí a malování s plastikami tavenými pomocí nejprogressivnějších technologií a dalšími experimenty včetně kombinace materiálů. Přestože se většina vystavujících autorů pohybu-

je v prostředí sklářského designu, pro expozici připravili reprezentativní kolekci překračující hranice užitého umění, designu a vizuálního umění svědčící o jedinečné vitalitě a dynamice českého sklářství. Studio LLEV navíc navrhlo speciálně pro Muzeum skla Portheimka barevný mobiliář rozehrávající příběh sklářského písku a podtrhující vystavené exponáty.

Výstava *Svěží barvy* v Muzeu skla Portheimka